

Víra a předmět

Kierkegaard má v jedné své poznámce (nedatované, III A 216, cit. ex: 3842, S. 105) docela zajímavou myšlenku: staví proti sobě vědění a víru odlišně od toho, jak tomu zhusta bývalo a bývá. Vědění podle něho usiluje o to, aby se Já ztratilo ve svém předmětu, zatímco víra usiluje o to, zachovat Já v tomto předmětu a spolu s ním („Das Streben des Wissens ist gerade, das Ich in seinem Gegenstand verschwinden zu lassen, da [Streben] des Glaubens, es in und mit dem Gegenstande zu bewahren.“). Tato myšlenka je zajímavá především tím, že dává víru a předmět do jiné souvislosti, než jak je tomu zvykem: předmět tu není chápán jako předmět víry, nýbrž jako předmět, o který právě (situačně) jde onomu „Já“. A vztah „Já“, tj. lidského subjektu, k tomuto předmětu není „objektivní“, tedy nezaujatý, není to vztah vnějšího pozorovatele a posuzovatele, který chce jakoby ustoupit do pozadí a dostat se tak mimo záběr, mimo zaměření pozornosti, nýbrž vystupuje do popředí zároveň s oním předmětem. A co to tedy znamená? Mám za to, že tím je poukázáno jednak na to, že ve víře nikdy nejde pouze ani především o předmět, ale že předmět je vždycky spíše pouhou okolností, v níž se má subjekt, tj. ono „Já“, aktivně osvědčit, a za druhé – to je v tom již obsaženo – že vztah subjektu k předmětu je – ve víře – nejen aktivní, ale svrchovaný, takže není oním předmětem jednoznačně determinován. Ve víře je subjekt svoboděn nejen od předmětu, ale zároveň také pro předmět (a pro cíl, k němuž má onen předmět být doveden, dopracován, vlastně „napraven“ a teprve tím vskutku zachován, uchován, učiněn smyslplným).

(Písek, 040517-1.)